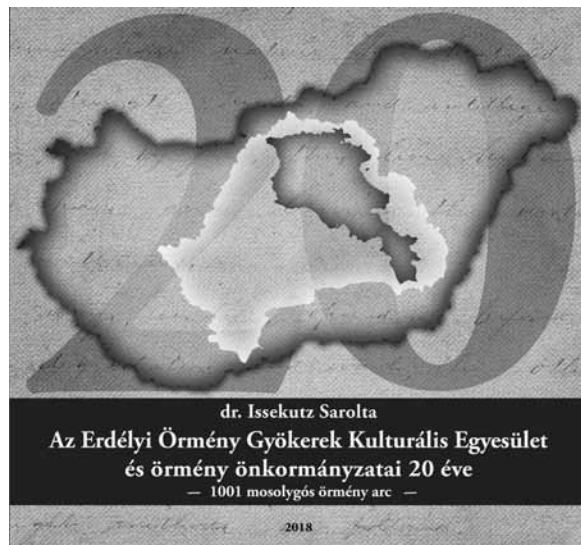

Alexa Károly

Magyarörmények

Az új esztendő legelső napjaiban könyvet lapozgatok. Hirtelenjében emlékkönyvnek mondanám, de inkább emlékeztető, hiszen nem befejezett ügynek a „záróköve”, hanem csak futó megtorpanása egy történetnek. Számomra és több ezrünk számára kedves történetnek: egy rokon-szenves és jóra való „magyarföldi” (kaukázusi és erdélyi) nemzeti(ségi) közösség életének, amelynek századok garantálják az érvényességét a magyar történelemben. Az érvényesség itt azt jelenti, hogy makacs életrevalóság. Egy civil társulás megtalálja és újratereket a maga múltját,

és semmi meglepőt nem lát abban, hogy ez a kisközösségi történet elválaszthatatlan a magyar nemzet életútjától. Ez a történet a szüntelen határátlépések jegyében áll, abban találja meg önmagát. Határátlépések a földrajzi és történelmi térben,

a társadalomban, a nyelvben. Élet, sőt létmód az örökös asszimilációs csábítások és a megmaradás genetikus kódrendszerében.

„1001 mosolygós örmény arc” – ez áll a könyv címe alatt. És ez a lényeg, jóllehet a cím – mi mást is tehetne – kénytelen nehézkes pontossággal rögzíteni a témát: Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és örmény önkormányzatai 20 éve.

Egy pillanatra azért meg kell állnunk a címnél: oka van ennek a kínos precizitásnak a meghatározásban. Keserves oka, amelyről szükségszerű néhány szót szólni a kívülállók számára – a legkevésbé sem mosolygós arccal. Ebben a címben két „elemet” kellett egyeztetni: egy civil egyesület létét (azaz önmeghatározását) és egy olyan közjogi intézményét, amely keretet ad a nemzetiségi autonómiáknak, tehát amely biztosítja a nemzeti kisebbségek kulturális, nyelvi, „önkormányzati” szuverenitását a magyar nemzetletben. Ahogy láthatjuk, vagy mondjuk inkább így: ahogy a szórványos híradások alapján vélhetjük, ez a „kettősség” általában – a németek, a szlovákok, a bolgárok vagy a lengyelek stb. esetében – képes a normális „együttműködésre”, az önkormányzat a maga politikai és kapcsolati tőkéjével, valamint költségvetési „sorával” támogatni tudja, mert ez a dolga, az illető nemzetiség ilyen-olyan kulturális szerveződéseit, alapítványait, alternatív

oktatási intézményeit, közhasznú egyleteit, művészeti és egyéb „köreit”.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület (EÖGYKE) úgy részese az Országos Örmény Önkormányzatnak, hogy létrejöttét és működését tekintve önálló intézmény, sőt a több száz éves magyarországi örmény diaszpórának eme szerveződése nélkül létre sem jöhetett volna 1995-ben az Országos Örmény Kisebbségi Önkormányzat. Amikor is már

az első pillanatban megindult a harc a magyarországi (zömmel erdélyi) gyökerűk és a keleti testvéreink között oly módon, hogy utóbbiak a teljes képviselet jogosítványait óhajták vindikálni maguknak. És ezt több-kevesebb sikerrel el is érték. Elsősorban arra hivatkozva, hogy ők tudnak örményül, míg a másik oldal (mi...) már vagy ötnegyed évszázada asszimilálódott nyelvében. Azért csöndesen megjegyezném, hogy a korábbi – nem tudni, honnan előkerült – parlamenti „szószólójuk” sem bírta az „anyanyelvet”. Most meg már ez az egyetlen magyarországi kisebbség, amelynek nincs parlamenti szószólója, ami ellen percek tömege folyik, fel az Alkotmánybíróságig...

Nem akarom részletezni ennek a lassan negyedszázados, gyalázatos históriának a részleteit (2002-től egy ciklus erejéig magam is önkormányzati képviselő voltam, mesélhetnék a kirekesztés közép-európai mentalitásnak felfoghatatlan technikáiról), a türelmes kutakodás sok mindent megtalál az interneten, ideértve a kötelező információk árulkodó hiányát, és emellett a most megjelent könyv

előszava is – forintra – pontos tájékoztatást nyújt. Egyetlen adat: 2012 és 2015 között a hazai örménység kilencven százalékát képviselő EÖGYKE a költségvetés 4,85, az örmény katolikus egyház a 3,01 százalékához jutott hozzá... Ennek az előszónak az írója a lehető legilletékesebbként az az Issekutz Sarolta, aki nélkül a „magyarörmény” megújulásról biztos, hogy nem beszélhetnénk. És nemcsak szervezőként, minden problémára azonnal reagáló

Balról: Dávid Csaba, Gosztonyi Mária, Dr. Benedek Katalin, Bende Miklós

üggyédként áll a közösség élén, hanem hagyományépítőként és kulturális mindelesként is.

De vissza a derűhöz... Elég belekezdeni az előszóba: „Aki ezen albumot kézbe veszi, lényegében egy frissiben posztolt „szelfit” tart a tenyerében... Szeretettel ajánlom e bejegyzést mind megtekintésre, mind pedig „lajkolásra” Mostani „könyvismertetésem” is eφέle tetszésnyilvánítás: a könyv számtalan mosolygós arcképét bizvást felsejeleníthetünk ugyanennyi sárga arcocskára, felfelé görbülő szájjal, ahogy könnyű kézzel odavetjük ezt a piktogramot, azaz emotikont rövidke üzeneteink végére.

Mert van okunk a „szmájlira”. Ez a húsz év az „egyesület” életében egyszerre húsz

meg – mondjuk – nyolcszáz esztendő (ha az örmények Kárpát-medencei jelenlétének kezdetére emlékeztetünk). Hiszen az EÖGYKE attól „másabb” minden egyéb törekvésnél (finoman fogalmazva), hogy mindazon „örmény ügyeket” képviseli, amelyek beágyazódtak a magyar évszázadokba. Amelyek összetéveszthetetlen kultúrával, műveltséggel, mentalitással szőtték át és be a környező magyarságot. Az erkölcsről se feledkezzünk meg! Az örmények fővárosában, Szamosújváron (a város tervezője 1700-ban egy Alexa nevű mérnök...) működött Magyarország egyik legnagyobb börtöne – de örmény mutatóban sem volt a rabok között.

Nem akarom, aligha is tudnám leltárát adni az EÖGYKE két évtizedének. Eseményekben és vállalásokban hallatlanul sűrű évek voltak ezek. Egyfelől meg kellett szervezni egy tettere kész közösséget, feladatokkal és élményekkel összekovácsolni a tagságot, biztosítva érdekképviselőt is, másfelől meg vissza kellett hódítani a „saját” múltat, amelyet ugyan senki el nem orzolt, csak a közönyös idő koptatott és halványított alig észlelhetővé. Az egyesület lapja, a Füzetek mára már mintegy tízezer lapnyi információt továbbít papíron is, meg a világhálón is erről a húsz évről meg jó pár évszázadról. Világháló? Egy-két napja indult el a „magyarormenytudastar” az interneten, amelybe „minden” bele fog kerülni.

Nézem a képeket, olvasom húsz év híreit. Mi minden történt... Hány és hány utazás – a „szent” helyekre: Erdélybe, őseink városaiba, templomaihoz, a *Kányádi Sándor* bátyánktól megénekelt erdélyi örmény sírkövekhez és Örményország tájaira, a leírhatatlan kacskarok, a keresztes

kövek világába, a bécsi és velencei templomokba. A hitélet itthoni megújításának eseménytörténete; és itt van a rendszeres közösségi alkalmak „tematizálása”: kiállítások, koncertek, emlékműsorok, műterem-látogatások, hőseink és távoli mártírjaink emlékeinek számontartása – az aradi várároktól a törökországi genocídium iszonyattáblójáig, irodalmi estek, gasztronómiai kalandozások, óh, az Ararat konyak (mily nagy kár, hogy *Churchill* éppen Jaltában kapott rá)... És a kiadványok... Életem egyik legnagyobb szellemi kalandja volt az, hogy végiglapoztam a Szamosújváron 1887 és 1907 között (ez is éppen húsz év!) kiadott *Armenia* című folyóiratot. Elképesztő tudás- és emléktár, amely az ősi anyanyelv magyarországi életének végórájában szedte össze mindazt, amit az örmény egyetemességről Európában és Erdélyben tudni lehetett. Nagy megtiszteltetés, hadd tömjénezem magam kicsit, hogy a 26 kiadványból hármat én szerkeszthettem, köztük a legfontosabbat (*Távol az Ararattól*, 2014), amelyben 37 örmény gyökerű magyar író, mondjuk így, tesz hitet „összmagyar” kötődése mellett – *Adyval* az élen. És persze – az ember esendő – jókedvvel nyugtázom a magam alkalmi ábrázolatait ebben a hatalmas mosolygalériában. De igazán az mozdítja a kezem lájkolásra, hogy látom, mennyi jóarcú és jó kedélyű magyarral lehetek együtt örményként könyvek között (tudálekoskodva...) és a Szeván-tó partján (táncolva...), dudokot hallgatva és valami örmény specialitást eszegetve..., nem mintha odavolnék a padlizsán-aludtdej „kombóért”, hogy a mai idők szóhasználatát kövessem (erős fenntartásokkal...).

(Megjelent:

Magyar idők, 2019. január 12.)

Évadkezdő klub nagy sikerrel

Január 17-én forrt a levegő a Fővárosi Örmény Klubban a hideg ellenére. Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület kampánynyitó rendezvényén az Erdélyi Örmény Múzeum sorozat két új kiadványa volt a téma. Az elnök *Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és örmény Önkormányzatai 20 éve – 1001 mosolygós örmény arc* – című emlékalbumot mutatta be, amelyhez bevezetőnek *Alexa Károly Magyarörmények* c. cikkét olvasta fel *Várady Mária* színművész, remek hangsúlyozással. Az egyesület archívumában lévő közel százezer fotóból megjelentetett megközelítőleg hétszáz kép és a tematikus szöveges tartalom bemutatja az egyesület céljainak megfelelő működését és értékmentését határon innen és túl, a magyar kultúra részét képező magyarörmény kultúra sokszínűségét..

Az emlékalbum a közgyűjteményekhez is eljut, ezzel is tájékoztatást nyújt ország-szerte a magyarörménység sokévszázados

jelenlétéről a Kárpát-medencében, közösségeik, kultúrájuk, örmény katolikus hitéletük megismerése által.

dr. Issekutz Sarolta, a könyv szerzője

A klub második részében Gyertyánffy András tanár bemutatta *A Gyertyánffy család története a 19. században* c. család-

történetét vetített-képes előadásával. A DVD kiadványt az EÖGYKE a Bp. Főv. II. ker. Örmény Önkormányzat támogatásával adta ki. A klubterem felbolydult a bemutató során, kiderült, hogy nagyszámú Gyertyánffy családtag személyesen jelent meg, hogy találkozhasson az előadó szerzővel, a rokonaival. Voltak Erdélyből, Délvidékről, származók, budapestiek, és vidékiek, akik végre megismerhették egymást, találkozhattak egymással. Sokan máshonnan kapták